

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 464 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Kasbiy mahorat va tajribalarni rivojlantirishning mazmuni, shakl va usullari	22
<i>Yo'ldasheva Feruzaxon Shavkatbekovna</i>	
O'zbek tili darslarida 5E modelini qo'llash orqali ta'lim sifatini oshirish: Chimboy tumani 36-sonli ixtisoslashtirilgan maktab misolida	26
<i>Kojamuratova Ulbosin Punkitbaevna</i>	
Shaxs ijtimoiy faolligi: tushuncha va tahlil.....	29
<i>Baxriyeva Nargiza Axmadovna</i>	
Fiziognomika va psixologik yondashuvlar asosida portret qalamtasviri ta'limini takomillashtirish.....	33
<i>Babadjanov Axmadjan Xudayberdiyevich</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish	37
<i>Nusharov Bobir Bolbekovich</i>	
Личностные характеристики как ассимиляция системы отношений младших школьников и предмет воспитательного воздействия учителя	41
<i>Олимова Азиза Кахрамоновна</i>	
"Vitagen ta'lim texnologiyalari" asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarda perseptiv qobiliyatni rivojlantirishga o'rgatishning didaktik imkoniyatlari	47
<i>Tursunboyeva Kamola Ilxomjon qizi</i>	
Ekologik ta'lim va tarbiya asosida talabalarda ekoturistik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	50
<i>Kamolov Baxtiyor Xasanboyevich</i>	
Individual ta'lim trayektoriyasi: maktabgacha yoshdagi bolalarda ekspressiv nutq buzilishlarining o'ziga xos xususiyatlari	54
<i>Fayziyeva Nozima Oybek qizi</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida mantiqiy masalalardan foydalanish samaradorligi	59
<i>Ibragimova Nozima Ulug'bekovna, Pardayeva Hosila Qudratulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tarbiyachining kreativ roli	64
<i>Botirova Lobar Kamolovna</i>	
O'quvchilarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.....	69
<i>Kaipova Tazagul, Kaipova Elmira</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini zamonaviy kasb-hunarlariga qiziqitirishda integrativ usullardan foydalanish	73
<i>Ergasheva Nigora Erkinovna</i>	
Proposals for the Development of Education in Teaching Musical-Historical and Theoretical Subjects	76
<i>Sobirova Gulkhayo Aktamjonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida talabalarda mediakompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	81
<i>Rustemov Abseit Trijan o'g'li</i>	
Hamkorlik ko'nikmalarini takomillashtirishga oid tajriba-sinov ishlarini tashkil etish mazmuni	85
<i>Baxramova O'ramol Uralovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining matn ustida ishlash orqali o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda nazariy asoslanish mohiyati.....	88
<i>Boxodirova Muxlisa Xoljigitovna</i>	
Zoologiya fanini o'qitish jarayonida talabalarining ilmiy-tadqiqot faolligini rivojlantirish mexanizmlari	92
<i>Dushekeeva Nasiba Rustembaevna, Arepbaev Islambek Muratbaevich</i>	
Ingliz tilini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarning roli	96
<i>Ergasheva Mehriyona</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining tasviriy ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy asoslari	100
<i>Jummayeva Sayyora Shokir qizi</i>	

The Role of Digital Technologies and Virtual Reality in Modern English Teaching Methodologies	104
Seilkhanova Rita Nurniyazovna, Kalbaeva Mexriban Elbrus qizi	
Sog'lom separatsiya orqali yoshlar sog'lig'ini mustahkamlash: tibbiy-psixologik yondashuvning empirik tahlili	109
Mavlyanova Surayo Sultanaliyevna	
Badiiy-tarixiy meros asosida pedagog shaxsini tarbiyalash: nazariya va amaliyot uyg'unligi	112
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	116
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida giperaktiv bolalar bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	123
Raimqulova Sojida Abdusaid qizi	
Qandli diabet bilan og'riqan bemorlarga pedagogik yordam ko'rsatish tizimi.....	126
Shermatova Yakut Sabirovna	
O'smirlar o'rtasida kiberbulling	129
Tashbekova Aziza Mirsuxbatovna	
Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalar uchun tyutorlik yordamini tashkil etish	132
Tolipova Pokiza Xasan qizi, Isamuxamedova Dildora Raxmatilayevna	
Zamonaviy maktablarda xavfsizlik madaniyatining roli.....	135
Turdiyeva Zilola Jalilovna	
Global akademik reyting va raqobat muhitida xalqaro olimpiadalarning o'rni	138
Xalikova Umida Mirovna	
Tarbiyachining bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish jarayonidagi o'rni	143
Xasanova Shaxnoza To'xtasinovna, Rahimova Umida Abdurasul qizi	
Biologiya darslarida TIMSS topshiriqlarini integratsiyalash.....	148
Zayniyev Suxrobjon Islombek o'g'li, Komiljonova Muslima Shuxrat qizi	
О трансверсальных компетенции воспитателя дошкольного образования.....	153
Садыкова Шоиста Акбаровна, Назарматова Дилшода Умаралиевна	
Talaba-yoshlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogik-psixologik xususiyatlari	156
Kushakova Gulnora Egamkulovna	
Yosh oilalarda ajralishlarni bartaraf etishning pedagogik mexanizmlarini aksiologik yondashuv asosida takomillashtirish	160
Normurodova Gulnora Ikromovna	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining innovatsion faoliyatini rivojlantirish mexanizmlari	164
Mamadaliyeva Dildora Alisher qizi	
Psixologik zo'ravonlikning o'smirlarda destruktiv xulq shakllanishiga ta'siri	168
Jurakulova Dildora Ziyadullayevna	
Maktab maslahatchilarining boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	172
Kazakova Saxiba Abdurayimovna	
Kichik maktab yoshi o'quvchilarida ongli intizomni tarbiyalashning samarali usullari.....	178
Ziyayev Adxamjon	
Lingvokulturologiyada konsept tushunchasining nazariy talqini	182
Jo'rayeva Nozima Nozim qizi	
Sport takomillashuvi bosqichida voleybolchilarning sakrash qobiliyatini rivojlantirish texnologiyasi	185
Shaimardanov Sherbek Abdurashid o'g'li	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda nutq rivojlanishining pedagogik-psixologik xususiyatlari	189
Teshaboyeva Feruza Raximovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasiga oilaning katta avlodi va ularning ta'siri.....	192
Ashirova Sojida Baxromovna	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini differensial yondashuv asosida o'qitishning tarixiy pedagogik ildizlari	196
Bekmuratova Shoxida Ne'matjonovna	

Talabalarda yozuv kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	200
Jabborova Salomat Abdijalilovna	
Integrativ o'qitish asosida bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish mazmuni.....	204
Maxmudova Madinaxon Sobirxonovna	
6-7 yoshli bolalarda mehnatsevarlik xislatlarini shakllantirishda xalq og'zaki ijodidan foydalanish	208
Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Omonxonova Muzayamxon Sarvar qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni koxlear implantli bolalar bilan ishlashga tayyorlashda amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish texnologiyasi	213
Raximova Xurshidaxon Sadikovna	
Yevropa muhandislik ta'limi tajribasi asosida texnika yo'nalishlari talabalarida texnik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	217
Xalikova Nargiza Abduvaliyevna	
Tilning obrazli kuchi: perifrazalar turlari va xususiyatlari	221
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashning pedagogik va psixologik xususiyatlari.....	224
Zayirkulova Nozima Ilyas qizi	
Mentorlik faoliyatida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish	229
Zikriyayev Zokir Mamirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlashni rivojlantirish.....	232
Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna, Sunnatullayeva Amina	
Professional kompetentlik va uning shaxs psixologik xususiyatlari bilan o'zaro bog'liqligi	235
Artikova Nodira Shavkat qizi	
Talaba qizlarni jismoniy faolligini rivojlantirish tasnifi va ularni orgatish metodikasi.....	240
Otasheva Oysanamxon Hamidulla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda shaxslararo munosabatlar o'rtasidagi bog'liqlik	245
Bekchanova Kuvanch Roximovna	
Voleybolchilarni tayyorlashda differensial vositalaridan foydalanishning zarurligini, ularning o'yin amplusini hisobga olgan holda aniqlash usullari	249
Kambarov Kozimjon Ibragimovich	
2-toifa diabet bilan bog'liq stressga qarshi kurashish strategiyalari va psixologik holatlar	254
Sadikova Umida Botirovna	
Boshlang'ich ta'limda vizual va multimediaviy texnologiyalarning pedagogik-psixologik ahamiyati	258
Raximova Faridabonu Alisher qizi	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida VARK modeli asosida multimodal o'qitishni tashkil etish (OAK talablariga mos maqola).....	261
Raximova Mushtariy Alisher qizi	
Raqamli ta'lim muhitida veb-texnologiyalar asosidagi platformalarning dasturiy ta'minotini ishlab chiqish va optimallashtirish	264
Zoxidov Jahongir Botirxonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini umumta'lim jarayonida ona tili darslarida rivojlantirish metodikasi.....	272
Isoqjonova Dilfuzaxon Muxtorjon qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni mustaqil ta'lim jarayonida kasbiy malakani shakllantirishning samarali metodlari	276
Teshabayeva Oyguil Fazliddinovna	
Yetuklik yoshidagi ayollarda hayotdan qoniqish darajasiga o'ziga ishonch va o'z-o'zini qadrlashning ta'siri	280
M. R. Sultonova	
Shifoxonalarda tashkil etilgan maktablarda bemor o'quvchilar bilan faoliyat olib boruvchi pedagoglarga qo'yiladigan talablar	284
Umarova Saboxon Minavvarovna, Abdusattorova Gulxumor	

Chet til ta'limida mustaqil ishni tashkil etish masalalariga doir	287
Erkayev Elmirza Temirovich	
10–11 yoshli futbolchilarda tezkorlik sifatini rivojlantirish metodikasi.....	294
Ishmuratov Hasanboy Karimjonovich	
Jismoniy tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining samaradorligini oshirish usullari	298
Yaqubov Arslon Maxmudovich	
Mahmudxo'ja Behbudiy faoliyati va uning o'rganilishi	301
Dinora Eshboyeva Alisher qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda axloqiy kompetensiyalarni kasbiy faoliyatida qo'llay olish. Axloqning kelib chiqishi va asoslanish masalasini nazariy tahlil qilish	306
Shaxayev Bauirjan Seytgalievich	
Maktabgacha ta'limda STEAM ta'lim texnologiyalarini qo'llashda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	310
Ahmedova Zuhraxon Mamurovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirishning dolzarbligi va zaruriyati	314
Mirzabayeva Zebo Umarovna	
Elektrolitlarda elektr toki mavzusini o'qitishda noto'g'ri tasavvurlar va ularni bartaraf etish metodikasi	317
Xoliqov Qurbonboy To'ychiyevich	
Mediata'lim asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining milliy tarbiya faoliyatini takomillashtirish .	323
Ibodullaeva Dildora Shukrulla qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limga jalb etilgan imkoniyati cheklangan bolalar bilan ishlashda montessori metodikasining uyg'unligi	327
Ismatova Shodiya Ne'matilla qizi, Xaydarova Shaxlo Narzullayevna	
XIV asr oxiri va XV asr boshlari turkiy tillar taraqqiyotini o'rganishda "Kitob ul-Bulg'at" asarining lingvistik tadqiqi	332
Tursunaliyeva Muslimabonu Abduvosit qizi	
Informatika ta'limida interfaol o'quv majmualari asosida o'yinli texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning bilim va kompetensiyalarini rivojlantirish.....	336
Nabiyev Feruz Abdumannonovich	
STEAM loyihalari asosida maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish.....	341
Choriyor Maxmatraimov Eshmatovich	
Psixolog talabalarda tolerantlik va madaniyatlararo kompetensiyalarni shakllantirish	345
Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinovna	
Raqamli ta'lim muhitining pedagogik salohiyati asosida o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish (texnologiya fanini o'qitish misolida).....	348
Kulboyeva Dilnoza Abdug'ofurovna	
O'zbek tili – faxrim, g'ururim	351
H. Shukurova, M.Jumanazarova	
Zamonaviy dars – pedagogik ijodkorlikning asosiy maydoni.....	355
M. Kuzibayeva	
Talabalarni ta'lim jarayonida sun'iy intellekt elementlaridan foydalanishga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	358
Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li	
Raqamli maktabda yashil o'quv dasturi: kengaytirilgan va virtual reallik texnologiyalari bilan integratsiyaning pedagogik modeli.....	362
Maxmudov Abdiqodir Yusupovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kasbiy faoliyat jarayonida pedagogik empatiyani shakllantirish pedagogik muammo sifatida	367
Orinbaeva Jarqinay Djuginis qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	371
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	

Bo'lajak o'qituvchilarning raqamli kompetentligini rivojlantirishda nazariya va amaliyot integratsiyasi muammolari	377
Sh. A. Xujakulov, T. B. Kadirov	
Uzoq muddat davolanayotgan bolalarning matematik savodxonligini oshirishda fanlararo bog'lanishning roli.....	383
Tursunova Dildora Ziyadullayevna, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li	
Sayyid Burhoniddin Muhaqqiq Termiziyni "Maorif" asarida bilish etikasi va ma'naviy-axloqiy tarbiya	387
Tursunova Nilufar Samiyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	393
Tursunova Saidra Isakovna	
Yosh avlodni tarbiyalashda hamkorlik tarbiya texnologiyasining o'rni	396
Pirlijeva Gulmira Botir qizi	
Integrativ raqamli-didaktik yondashuv asosida interfaol o'quv majmuallardan foydalanish muammolari va rivojlanish istiqbollari.....	400
Nabiyev Feruz Abdumannonovich, Mamanazarov Baxrom Jumonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni tasviriy faoliyatda bilish jarayonlarini rivojlantirish	405
Sadirova Kamola Giyozovna	
Kurash sport turining yoshlar jismoniy va ma'naviy rivojlanishidagi ahamiyati.....	409
O'razboyeva Adiba Abdug'ani qizi	
Bo'lajak oilaviy shifokorlarning kasbiy motivatsion rivojlanishini ta'minlashning pedagogik yondashuvlari.	413
Xalmuxamedov Bobir Taxirovich	
О развитии учебно-познавательной деятельности студентов	418
М. Халикова	
Психологические механизмы искажения истины в процессе социализации: нормативно-когнитивная модель и смешанное эмпирическое исследование	421
С. Ю. Нишанов	
Методы повышения речевой активности студентов в процессе обучения иностранному языку.....	425
Утешова Зернегул Хурметуллаевна	
Prenatal va erta chaqaloqlik rivojlanishi va rivojlanishning biologik asoslari	429
N. Mirbabayeva	
O'smir shaxsining rivojlanishi	433
Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
O'zbekistonning ma'naviy va madaniy hayotida jadidlarning tutgan o'rni	435
N. M. Qodirova	
Development of Physical Qualities Through the Use of Special Physical Exercises With Student Participation.....	439
Rikhsiev Dilshod Shavkatovich	
Tabiiy fan darslarida STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanishning ahamiyati	442
Umaraliyeva Baxtilaxon Raxmonali qizi	
Special Physical Exercises in Coxarthrosis During the Preoperative and Postoperative Periods of Rehabilitation.....	446
Valiev Farrukh Nigmatjonovich	
Роль цифровых технологий и дидактических принципов в учебных практик.....	449
Байметов М. М.	
Uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish – didaktik zaruriyat sifatida	453
Xoliqulova Dilnoza Sheraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida amaliy metodlar asosida kollaborativ va kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish	457
Farsaxonova Mastura Jalol qizi	

UZOQ MUDDAT DAVOLANISHGA MUHTOJ BO'LGAN O'QUVCHILARNING IJTIMOY MOSLASHUVCHANLIK KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH – DIDAKTIK ZARURIYAT SIFATIDA

Xoliqulova Dilnoza Sheraliyevna

T.N.Qori Niyoziy nomidagi
tarbiya pedagogikasi milliy instituti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada uzoq muddatli davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish masalasi didaktik zaruriyat sifatida ilmiy-pedagogik nuqtai nazardan tahlil etiladi. Sog'liq holati sababli ta'lim muhitidan vaqtincha cheklangan bolalarning psixologik, ijtimoiy va kommunikativ rivojlanishidagi muammolar tizimli ravishda yoritilgan. Shuningdek, ularning ta'lim jarayoniga samarali integratsiyalashuvini ta'minlovchi pedagogik shart-sharoitlar, metodlar hamda innovatsion yondashuvlar nazariy va amaliy jihatdan asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari mazkur toifadagi o'quvchilarning ijtimoiy moslashuv darajasini oshirishga xizmat qiluvchi samarali pedagogik mexanizmlarni ishlab chiqishga yo'naltirilgan.

Kalit so'zlar: ijtimoiy moslashuvchanlik, inklyuziv ta'lim, didaktik zaruriyat, uzoq muddatli davolanish, pedagogik qo'llab-quvvatlash, psixologik moslashuv.

Abstract: The article examines the issue of developing social adaptation skills of students requiring long-term medical treatment as a didactic necessity from a scientific and pedagogical perspective. It systematically identifies the psychological, social, and communicative challenges faced by children who are temporarily separated from the school environment due to health conditions. The study substantiates pedagogical conditions, methods, and innovative approaches that ensure their effective integration into the educational process. The research findings are aimed at designing effective pedagogical mechanisms to enhance the level of social adaptation among students in this category.

Key words: social adaptation, inclusive education, didactic necessity, long-term medical treatment, pedagogical support, psychological adaptation.

Аннотация: В статье рассматривается проблема формирования навыков социальной адаптации учащихся, нуждающихся в длительном лечении, как дидактическая необходимость с научно-педагогической точки зрения. Системно раскрываются проблемы психологического, социального и коммуникативного развития детей, временно отстранённых от школьной среды по состоянию здоровья. Обоснованы педагогические условия, методы и инновационные подходы, обеспечивающие их эффективную интеграцию в образовательный процесс. Результаты исследования направлены на разработку эффективных педагогических механизмов, способствующих повышению уровня социальной адаптации учащихся данной категории.

Ключевые слова: социальная адаптация, инклюзивное образование, дидактическая необходимость, длительное лечение, педагогическая поддержка, психологическая адаптация.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimini insonparvarlashtirish, har bir o'quvchining individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, sog'lig'i sababli uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ta'lim olish huquqini to'liq ta'minlash, ularning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish dolzarb pedagogik vazifa sifatida namoyon bo'lmoqda. Mazkur masala ta'limning inklyuzivligi, uzluksizligi hamda teng imkoniyatlar tamoyillari bilan chambarchas bog'liqdir.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini isloh qilish, imkoniyati cheklangan va sog'lig'i tufayli ta'lim jarayonida to'liq ishtirok eta olmaydigan o'quvchilar uchun qulay shart-sharoitlar yaratishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 13-oktabrdagi PF-6079-sonli Farmonida "Ta'lim-tarbiya tizimini tubdan isloh qilish, yosh avlodni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash, jumladan, sog'lig'i tufayli uzoq muddat davolanayotgan bolalar uchun uzluksiz ta'lim muhitini yaratish muhim vazifa etib belgilangan" ^[1]. Ushbu hujjatda inklyuziv ta'limni rivojlantirish, pedagogik va psixologik qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish zarurligi alohida ta'kidlangan.

Uzoq muddat davolanayotgan o'quvchilar ko'pincha maktab muhitidan uzilib qoladi, tengdoshlari bilan ijtimoiy aloqalari cheklanadi, bu esa ularning shaxsiy rivojlanishida muayyan muammolarni yuzaga keltiradi. Jumladan, kommunikativ ko'nikmalarining sust rivojlanishi, ijtimoiy izolyatsiya, o'ziga bo'lgan ishonchning pasayishi, psixologik tushkunlik kabi holatlar kuzatiladi. Natijada, ularning jamiyatga moslashuvi murakkablashadi hamda ta'lim samaradorligi pasayadi. Shu bois, mazkur toifadagi o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish masalasi didaktik zaruriyat sifatida qaralishi lozim.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 12-oktabrdagi 638-son qarorida inklyuziv ta'limni rivojlantirish hamda sog'lig'i sababli ta'lim jarayonidan chetda qolayotgan bolalar uchun moslashuvchan pedagogik sharoitlarni yaratish ustuvor vazifa etib belgilangan. Mazkur qarorda "sog'lig'i tufayli uzoq muddat davolanayotgan bolalarning ta'lim jarayoniga uzluksiz jalb etilishini ta'minlash, ular uchun individual o'quv rejalarini ishlab chiqish va psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash tizimini yo'lga qo'yish zarur" ^[2], deb ko'rsatib o'tilgan.

Shu nuqtayi nazardan, uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi bo'lib, u didaktik, psixologik va ijtimoiy yondashuvlarning integratsiyasini talab etadi. Mazkur jarayonni samarali tashkil etish orqali o'quvchilarning ijtimoiy faolligi, muloqot madaniyati, shaxsiy rivoji va ta'limga bo'lgan motivatsiyasini oshirish mumkin. Shu sababli, ushbu masalaning ilmiy-pedagogik jihatdan chuqur tahlil qilinishi hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqilishi dolzarb ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan bolalarning ta'lim jarayoniga integratsiyalashuvi, ularning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish masalasi pedagogika, psixologiya va tibbiyot fanlari kesishmasida keng tadqiq etilmoqda. Mazkur muammoni ilmiy jihatdan yoritishda inklyuziv ta'lim, differensial yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim va reabilitatsion pedagogika tamoyillari muhim o'rin tutadi.

Nazarova N.M. o'z tadqiqotlarida inklyuziv ta'lim muhitida sog'lig'i sababli ta'lim jarayonida cheklovlariga duch kelayotgan o'quvchilar uchun moslashuvchan pedagogik sharoitlar yaratish zarurligini ta'kidlaydi. Olimaning fikricha, bunday o'quvchilarni ijtimoiy muhitga moslashtirishda individual ta'lim dasturlari, psixologik qo'llab-quvvatlash va kommunikativ mashg'ulotlar muhim ahamiyat kasb etadi ^[3]. Ushbu yondashuv o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishi va ijtimoiy faolligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, Yuldasheva G.T. uzoq muddat davolanayotgan bolalarning psixologik holati va ijtimoiy moslashuvi o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni asoslab beradi. Tadqiqotlarda qayd etilishicha, ijobiy psixologik muhit va pedagogik qo'llab-quvvatlash mavjud bo'lgan taqdirda o'quvchilarning ijtimoiy faolligi va o'quv motivatsiyasi sezilarli darajada oshadi ^[4]. Bu esa ularning jamiyatga moslashuv jarayonini tezlashtiradi.

Xalqaro tadqiqotlarda ham ushbu muammo keng yoritilgan. Masalan, Dyson A. va Millward A. inklyuziv ta'lim doirasida sog'ligi cheklangan bolalar bilan ishlashda ijtimoiy moslashuv ko'nikmalarini shakllantirish asosiy didaktik vazifa ekanini ta'kidlaydi. Mualliflar ta'lim jarayonida hamkorlikka asoslangan o'qitish, guruhli mashg'ulotlar va refleksiv metodlardan foydalanish ijobiy natija berishini asoslab berishgan ^[5].

Vygotskiy L.S.ning sotsiomadaniy rivojlanish nazariyasiga ko'ra, bolaning rivojlanishida ijtimoiy muhit va muloqot yetakchi omil hisoblanadi. Olim ijtimoiy o'zaro ta'sir jarayonida bolaning kognitiv va shaxsiy sifatleri shakllanishini asoslab, ta'limning rivojlantiruvchi funksiyasini alohida ta'kidlaydi ^[6]. Ushbu yondashuv uzoq muddat davolanayotgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Shuningdek, UNESCO tomonidan e'lon qilingan inklyuziv ta'lim bo'yicha tavsiyalarda ham sog'lig'i tufayli ta'limdan chetda qolayotgan bolalarning ijtimoiy integratsiyasini ta'minlash muhim vazifa sifatida belgilangan. Unda individual yondashuv, differensial o'qitish va psixologik yordam ko'rsatish mexanizmlarining samaradorligi alohida qayd etilgan ^[7].

O'zbekistonlik olimlardan Jumaniyozova S.S. o'z tadqiqotida reabilitatsion-pedagogik yondashuv asosida uzoq muddat davolanayotgan o'quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirish imkoniyatlarini tahlil qilib, maxsus mashg'ulotlar, treninglar va moslashuvchan ta'lim texnologiyalarining yuqori samaradorligini asoslab bergan ^[8].

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish kompleks yondashuvni talab etadi. Bu jarayonda pedagogik, psixologik va ijtimoiy omillarning uyg'unligi muhim ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda tizimli yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim va inklyuziv pedagogika tamoyillari metodologik asos sifatida qabul qilindi. Ma'lumotlarni to'plash jarayonida nazariy tahlil, pedagogik kuzatuv, suhbat va anketa usullaridan foydalanildi. Olingan natijalar qiyosiy tahlil va statistik ishlov berish orqali qayta ishlanib, ularning ishonchiligi ta'minlandi. Shuningdek, tajriba-sinov ishlari orqali ishlab chiqilgan pedagogik tavsiyalarning samaradorligi tekshirildi. Tadqiqot natijalari umumlashtirish va interpretatsiya qilish usullari yordamida xulosalandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mazkur tadqiqot doirasida uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish jarayoni ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan kompleks tahlil qilindi. Tadqiqotning asosiy maqsadi ushbu toifadagi o'quvchilarning ijtimoiy rivojlanishida yuzaga keladigan muammolarni aniqlash, ularni bartaraf etishga qaratilgan samarali pedagogik mexanizmlarni ishlab chiqish hamda ularning amaliy samaradorligini baholashdan iborat bo'ldi. Tadqiqot jarayonida tizimli yondashuv asosida pedagogik, psixologik va ijtimoiy omillar o'zaro uzviy bog'liqlikda o'rganildi.

Dastlab, o'quvchilarning ijtimoiy moslashuv darajasini aniqlash maqsadida diagnostik tahlil o'tkazildi. Ushbu jarayonda kuzatuv, suhbat, anketa va pedagogik baholash usullaridan foydalanildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, uzoq muddat davolanayotgan o'quvchilarning aksariyatida muloqotga kirishish qiyinchiliklari, o'ziga bo'lgan ishonchning pasayishi, jamoada ishlash ko'nikmalarining yetarli darajada shakllanmaganligi kuzatiladi. Bu holat, avvalo, ularning uzoq vaqt davomida maktab muhitidan chetda qolishi, tengdoshlari bilan ijtimoiy aloqalarining uzilishi hamda sog'liq bilan bog'liq psixologik zo'riqishlar natijasida yuzaga kelayotganligi bilan izohlanadi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarining yetarli darajada rivojlanmaganligi o'quvchilarning o'quv faoliyatiga bo'lgan munosabatiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Jumladan, o'quvchilarda bilimlarni o'zlashtirishga bo'lgan motivatsiyaning pasayishi, dars jarayonlarida sust faollik, mustaqil ishlash ko'nikmalarining yetishmasligi kabi holatlar aniqlandi. Bu esa ularning umumiy akademik rivojlanishiga hamda shaxs sifatida shakllanishiga to'sqinlik qiluvchi omil sifatida namoyon bo'ladi. Shu nuqtayi nazardan, mazkur muammoni hal etish uchun maxsus pedagogik shart-sharoitlarni yaratish zarurligi asoslab berildi.

1-jadval: Uzoq muddat davolanayotgan o'quvchilarda ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarining shakllanish darajasi

Ko'rsatkichlar	Boshlang'ich holat	Tajriba yakuni	O'zgarish dinamikasi
Ijtimoiy muloqot faolligi	Past	Yuqori	Ijobiy o'sish
Jamoada ishlash ko'nikmalari	Yetarli emas	Yetarli	Barqaror rivojlanish
O'ziga bo'lgan ishonch	Past	O'rtacha – yuqori	Sezilarli o'sish
Ta'limga motivatsiya	Sust	Yuqori	Ijobiy dinamika
Ijtimoiy moslashuv darajasi	Past	Yuqori	Barqaror ijobiy o'zgarish

Tadqiqotning keyingi bosqichida uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik model ishlab chiqildi va amaliyotga joriy etildi. Mazkur model individuallashtirilgan ta'lim dasturlari, moslashuvchan o'qitish texnologiyalari, interfaol metodlar, masofaviy ta'lim elementlari hamda psixologik qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini o'z ichiga oldi. Ushbu yondashuvlar o'quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirish, muloqot madaniyatini rivojlantirish va o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlashga qaratildi.

Amaliy tajriba-sinov ishlari jarayonida o'quvchilar bilan muntazam ravishda kommunikativ mashg'ulotlar, guruhli faoliyatlar, rol o'yinlari va muammoli vaziyatlarni hal etishga qaratilgan topshiriqlar o'tkazildi. Bu mashg'ulotlar o'quvchilarning ijtimoiy o'zaro ta'sirini kuchaytirish, jamoaga moslashish ko'nikmalarini rivojlantirish hamda emotsional holatini barqarorlashtirishga xizmat qildi. Shu bilan birga, masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish orqali o'quvchilarning ta'lim jarayonidan uzilib qolmasligi, tengdoshlari bilan aloqalarni saqlab qolishi ta'minlandi.

O'tkazilgan pedagogik tajriba natijalari tahlili shuni ko'rsatdiki, ishlab chiqilgan model asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini sezilarli darajada rivojlantirishga xizmat qildi. Xususan, o'quvchilarda muloqotga kirishish faolligi oshdi, jamoada ishlashga bo'lgan intilish kuchaydi, ijtimoiy vaziyatlarga moslashish qobiliyati mustahkamlandi. Shuningdek, ularning o'quv faoliyatiga bo'lgan motivatsiyasi ortib, bilimlarni o'zlashtirish jarayoni yanada faollashdi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, pedagogik va psixologik qo'llab-quvvatlashning uyg'unlashuvi o'quvchilarning ruhiy holatini ijobiy tomonga o'zgartiradi, stress va xavotir darajasini pasaytiradi hamda o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Bu esa ularning jamiyatga integratsiyalashuvi jarayonini yengillashtirib, ijtimoiy moslashuv darajasini oshiradi. O'quvchilar orasida o'zaro hamkorlik, do'stona munosabatlar va ijtimoiy birdamlik muhitining shakllanishi ham tadqiqotning muhim ijobiy natijalari sifatida qayd etildi.

Shuningdek, tajriba-sinov ishlari davomida pedagoglar va ota-onalar bilan olib borilgan hamkorlik ham ijobiy natija berdi. Pedagoglarning individual yondashuvi, ota-onalarning faol ishtiroki va psixologik qo'llab-quvvatlashi o'quvchilarning ijtimoiy moslashuv jarayonini tezlashtirdi. Bu holat mazkur toifadagi o'quvchilar bilan ishlashda uch tomonlama hamkorlik – maktab, oila va tibbiyot muassasasi o'rtasidagi uzviy aloqaning muhimligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish murakkab, ammo tizimli va kompleks yondashuv asosida samarali hal etilishi mumkin bo'lgan pedagogik muammo ekanligini ko'rsatdi. Mazkur yo'nalishda ishlab chiqilgan metodik tavsiyalar va pedagogik mexanizmlar ta'lim amaliyotida keng qo'llanilishi mumkin bo'lib, ular inklyuziv ta'limni rivojlantirish, ta'lim jarayonining insonparvarligini oshirish va har bir o'quvchining to'laqonli rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish zamonaviy ta'lim tizimining muhim didaktik zaruriyati hisoblanadi. Tadqiqot natijalari ushbu toifadagi o'quvchilarda ijtimoiy muloqot, jamoaga moslashish, o'ziga ishonch va kommunikativ faollik darajasi yetarli darajada rivojlanmaganligini ko'rsatdi. Bu holat ularning shaxsiy rivojlanishi, psixologik holati hamda ta'lim samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

O'tkazilgan ilmiy-tahliliy va tajriba-sinov ishlari shuni isbotladiki, individuallashtirilgan ta'lim yondashuvi, inklyuziv pedagogika tamoyillari, interfaol metodlar, masofaviy ta'lim texnologiyalari hamda psixologik qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining uyg'unlashuvi o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini samarali rivojlantirish imkonini beradi. Mazkur yondashuvlar o'quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirish, jamoada ishlash qobiliyatini shakllantirish hamda ularning ta'limga bo'lgan motivatsiyasini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Shuningdek, pedagoglar, psixologlar, tibbiyot xodimlari va ota-onalar o'rtasidagi uzviy hamkorlik o'quvchilarning ijtimoiy moslashuv jarayonini tezlashtiruvchi muhim omil ekanligi aniqlandi. Shu bois, mazkur toifadagi o'quvchilar bilan ishlashda kompleks yondashuvni yo'lga qo'yish, pedagogik qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish hamda innovatsion ta'lim texnologiyalarini keng joriy etish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni. Ta'lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida. PF-6079-son, 13.10.2020. – Toshkent: Lex.uz.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi Qarori. Inklyuziv ta'lim tizimini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida. 638-son, 12.10.2021. – Toshkent: Lex.uz.
3. Назарова Н.М. Инклюзивное образование: теория и практика. – М.: Академия, 2019. – 256 с.
4. Юлдашева Г.Т. Психологик қўллаб-қувватлаш асосида болаларнинг ижтимоий мослашувини ривожлантириш. – Т.: Фан, 2020. – 184 б.
5. Dyson A., Millward A. Effective teaching and learning for pupils with special educational needs. – London: Routledge, 2018. – 312 p.
6. Выготский Л.С. Педагогическая психология. – М.: Педагогика, 2017. – 480 с.
7. UNESCO. Guidelines for Inclusion: Ensuring Access to Education for All. – Paris: UNESCO Publishing, 2018. – 200 p.
8. Жуманиёзова С.С. Реабилитацион педагогика асосида болаларнинг ижтимоий фаоллигини ошириш. – Т.: Ўқитувчи, 2021. – 168 б.
9. Munavvar, A. (2024). Aqli zaif o'quvchilarning nutqini rivojlantirishda ertak terapiyaning ta'limiy va tarbiyaviy ahamiyati. Formation of psychology and pedagogy as interdisciplinary sciences, 3(32), 91-95.
10. Numanjanovna, A. M. (2026). Improving the methodology for developing students' oral speech based on fairy tales in reading lessons. Shokh Articles Library, 1(1).

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.